

FOENI

Sediul consiliului local: Foeni nr. 381, telefon 0256/413401, fax 0256/413606;

Coordonate:

45°29'50" lat. N;
20°52'34" long. E;

Repere istorice:

-1289 - localitatea este atestată documentar sub numele **Föen**;

-sec. al XVIII-lea - ajunge în proprietatea familiei Mocioni;

-1772 - este întemeiată localitatea Cruceni (**Kreuzstätten**) de către coloniști germani;

-1845 - au loc cercetări arheologice, presupunându-se că la Foeni a existat castrul roman **Bacaucis**;

- au fost descoperite numeroase cărămizi cu pecete romană;

-1868 - la Cruceni sunt așezate 75 de familii de unguri;

-1874 - începe zidirea bisericii ortodoxe române din Foeni de către enoriași, cu contribuția substanțială a lui **Andrei Mocioni de Foen**, iar consacrarea (antesfințirea) lăcașului sfânt de către protopopul Ciacovei **Î.P. Șeiman, Iustinian Cotta**, preot local, și preotul **Șerban din Butin** va avea loc anul următor;

-1890 - continuă cercetările arheologice în grădina castelului Mocioni, găsindu-se acolo fundația fostului castru roman, dar și monumente epigrafice, vase și monede;

-1892 - se înființează la Foeni corul bărbătesc;

-28 mai 1921 - se naște la Foeni **Mirko Jivcovi**, prozator, traducător, lexicograf;

-24 octombrie 1926 - are loc târnosirea (sfințirea) propriu-zisă a bisericii ortodoxe române de către arhiepiscopul **Filaret Musta** al Caransebeșului;

-1946 - se naște la Foeni **Cornel Bogdan**, poet în grai bănățean, stabilit în SUA;

-22 februarie 1951 - se naște la Foeni preotul **Mircea Lăutaș**, vicepreședinte al UMRL;

-2008 - este realizat un teren de sport asfal-

tat (la școală) și un parc de joacă (Foeni);

-2010 - are loc Turneul internațional sătesc de fotbal Serbia-România;

Populația stabilă la 1 ianuarie 2010 - total: 1 789 de persoane, dintre care:

- masculină = 869 de persoane

- feminină = 920 de persoane

Numărul locuințelor la 1 ianuarie 2010: 994

Sate componente: Foeni și Cruceni (1 323, terra **Keresztes**).

Instituții școlare: Școala cu clasele I-VIII: Foeni; Grădinițe cu program normal: Foeni și Cruceni;

Instituții sanitare: - Dispensare medicale: Foeni și Cruceni; Cabinet stomatologic: Cruceni; Dispensar veterinar: Cruceni;

Instituții culturale: - Cămine culturale: Foeni și Cruceni; Bibliotecă: Foeni (fondată la anul 1960);

Baze sportive: - Teren de fotbal: Foeni și Cruceni;

Biserici: - Biserica ortodoxă română Foeni (1875); Biserica ortodoxă sârbă Foeni (1877); Biserica romano-catolică Cruceni (1780, cea veche, cea nouă nouă - 1914);

Ruga: - Foeni - 15 august (Sfânta Maria Mare, ortodoxă română); Cruceni - 20 august (catolică); Hramul bisericii ortodoxe sârbe Foeni (28 august);

Cetățeni de onoare: Ispas Ștefan, Belovai Mihai, Bogdan Mihai, Jivanov Milivoi, Kubik Francisc, Secoșan Nicolae, Stan Petru (veterani de război).

PRIMĂRIA ȘI CONSILIUL LOCAL AL COMUNEI FOENI

Cizmaș Miomir Dobrivoi	primar	Ogodescu Gabriela, consilier	PNL
Ghilezan Viorel	viceprimar	Petrovici Traian, consilier	PDL
Călugăr Gheorghe Emil, consilier	PC	Pop Viorel, consilier	PDL
Covaliu Morchil, consilier	PRM	Romanișan Nicolae, consilier	PNȚCD
Jurchița Simion, consilier	PSD	Șimon Francisc, consilier	UDMR
Morar Iulian, consilier	PC	Țăran Slavco, consilier	PDL

FOENI

PĂRINTELE LĂUȚAȘ

Preotul **Mircea Lăuțaș** s-a născut în comuna Foeni, la 22 februarie 1951. Copil fiind, a fost deportat împreună cu părinții în Bărăgan între anii 1951-1955. Absolvent al Institutului de Teologie de la Sibiu (1974). Cântăreț de strană la Catedrala Mitropolitană, custode la Colecția de Artă Bisericească a Mitropoliei Banatului, tehnoredactor la Tipografia Mitropoliei. În anul 1991 este hirotonisit preot în Parohia Viile Fabric din Timișoara. Vicepreședinte al Uniunii Mondiale a Românilor Liberi (1992). În prezent este preot în Parohia din Freidorf, slujind la biserica „Pogorârea Sf. Duh” 1975 și păstorind 1 608 familii cu 4 179 credincioși.

**ÎN FOLOSUL NEAMURILOR
SÂRB ȘI ROMÂN**

Profesorul universitar **Mirko Jivcovi** s-a născut la 28 mai 1921 la Foeni. A făcut primele clase la școala din satul natal, apoi a urmat Școala Normală din Timișoara (1934-1941). A absolvit Facultatea de Limbi și Literaturi străine, la Catedra de limbi slave a Universității din București în anul 1946. Și-a luat doctoratul în filologie în anul 1971. A lucrat la început ca și învățător în satul Gad, comuna Ghilad. Ajunge în anul 1950 redactor la Secția sârbă a Editurii de Stat pentru Literatură și Artă (ESPLA), unde va deveni în timp redactor-șef.

Va fi cadru didactic universitar la Universitatea din București între anii 1952-1986. A publicat prima monografie din istoria literaturii sârbilor din România, o istorie scurtă, dar densă: „**Dositej Obradović în contextul relațiilor sârbo-române**”, Editura Kriterion, București, 1972. Urmează volumele „**Mărturi**”, 1976 și „**Nouă în amanet**”, 1988. Activitatea sa se concentrează în special pe editarea manualelor școlare necesare copiilor de origine sârbă din Banat, pe traducerea în limba sârbă a unor cărți valoroase ale literaturii române clasice și contemporane, ca și pe tipărirea celor mai bune pagini din clasicii literaturii sârbe și croate. Așa apar între anii 1970 și 1999 o serie de dicționare, cum ar fi cel sârbo-croat-român, cel româno-sârbo-croat, sârbo-român sau româno-sârb. În anul 1999, la Editura Teora apar Dicționarul sârbo-român și româno-sârb, cel din urmă „cuprinde 30 000 de cuvinte uzuale, dar și termeni științifici, administrativi, juridici, publicistici, populari, familiari etc., selectați după criteriul frecvenței de folosire în limba sârbă sau română contemporană”. Mirko Jivcovi traduce în limba română „**Doamna Ministru**” de B. Nusici, „**În vâltoare**”, de B. Ciosici, „**Opere alese**” – M. Krezla, „**Comedii**” de B. Nusici, „**Feriga și Focul**” de A. Isakovici. Pentru activitatea sa literară și de traducător Mirko Jivcovi primește **Premiul Uniunii Scriitorilor din România** în anul 1976.

„INSULA LUI DUMNEZEU”

De Sfintele Paști, anul 2005, apele Timișului (adânci de peste un metru) acoperiseră drumul dintre Foeni și Giulvăz pe o lungime de 11 kilometri. Apa a lăsat doar o insulă de speranță în inima comunei, ocolind biserica ortodoxă, primăria și căminul cultural. Biserica ortodoxă sârbească, inundată parțial,

FOENI

a devenit loc de adăpost pentru cei rămași fără casă. Episcopul vicar al Timișoarei, ÎPS Lucian Lugojanul, care a ajuns la biserică încălțat cu cizme de cauciuc, și Episcopul ortodox sârb IPS Luchian, purtat în spate de credincioși pentru a putea ajunge la biserică, au oficiat împreună Sfânta Liturghie, după care credincioșii și cei doi episcopi s-au așezat la masa întinsă în curtea Căminului Cultural. Acolo, episcopii Lucian și Luchian au rostit „**Hristos a înviat!**”, credincioșii au dat răspunsul cuvenit, „**Adevărat a înviat!**”, apoi, cu toții, au gustat din bucatele gătite de gospodinele din satul vecin, Giulvăz, pentru oamenii aflați în necaz.

APA NEGRĂ A TIMIȘULUI

La 18 mai 2005, elevii clasei a VII-a de la Școala cu clasele I-VIII din comuna Foeni au dat teza la Limba și literatura română. Tema aleasă a fost trista poveste a inundațiilor care au lovit așezarea lor. Fragmente din lucrările elevelor Piticariu Claudia, Mark Jasmine, Coptil Gabriela, Rus Cosmina, Șchiopu Andreea, Haraguş Alexandru și Romaneț Adriana, gânduri așternute cu emoție pe foile caietului de teză, au plecat de la Foeni la Bu-

zeu, pentru colegii noștri (n.n. – din satul Grăniceri) să nu rupă la ei Timișul și să rupă la noi, că la noi nu ajunge... Am auzit alarma de la pompieri și clopotele de la biserică, ce-ți chema pe oameni să meargă la Timiș să pună saci, să nu se rupă digul. Mai spre seară, familia Chiș de la canton și-a adus animalele la noi. (...) Joi, pe la 4 dimineața, am auzit iarăși alarma de la pompieri, care a anunțat că apa a rupt digul. Parcă a căzut pe

Podul de cărămidă construit la Foeni în anul 1749 după planurile arhitectului W. Lechner

curești și au fost publicate în cotidianul „Jurnalul național”, fiecare dintre elevi primind la lucrare nota zece. Iată ce scria una dintre adolescente, a doua zi după ce apele negre ale Timișului ajunseseră nu departe de ușa școlii din Foeni: „Noi ne-am rugat la Dumne-

noi cerul; am fugit repede în casă, ne-am adunat lucrurile și am ieșit afară.(...) Era dezastru: apa a ajuns deja la casele oamenilor. A ajuns și pe strada mea, acolo unde credeam că nu va ajunge niciodată... Marți am fost cu Claudia la Andreea acasă, să vedem cum e casa, dar nu am intrat în casă și, când ne-am întors, am căzut în șanț și apa mi-a ajuns până la gât, dar nu am atins pământul. Și nu am să mai merg niciodată prin apă”...

FOENI

DOMENIUL MOCIONEȘTILOR

Ioan Mocioni de Foen a construit în anul 1812 la Foeni o reședință impresionantă pentru acele vremuri, o clădire cu frontonul susținut de șase coloane ce închid terasa care se deschide spre parc (foto, stânga). Gardul parcului era monumental, având porți masive realizate din fier forjat. Antoniu Mocioni este cel care

a început, în anul 1890, construcția mausoleului familiei, terminat în anul 1893 de către fiul său, Zeno (foto, jos). În timpul revoluției de la 1848-1849, soldații unguri au pus în foc Foeniul. La 4 mai 1849, domeniul a fost confiscat, grajdurile au fost golite, iar caii și vitele transportate la Új-Pécs. Abia în anul 1854 domeniul va reintra în stăpânirea lui Andrei Mocioni de Foen, cel de-al doilea fiu al lui Ioan Mocioni.

În anul 1869, Andrei s-a retras din viața politică, petrecându-și în tihnă ultimii ani de viață la Foeni, alături de soție, **Laura Cernovici**, și de socrul său, baronul Cernovici. Cel din urmă și-a risipit averea prin acte de mecenat și - rămas fără bani - s-

a retras la bătrânețe la reședința ginerelui de la Foeni. Influențat și dominat de soția sa Laura și de socrul său, neavând copii, în 1880 Andrei Mocioni își face testamentul prin care lasă moștenire domeniul Foeni soției și nu nepoților săi de frate, supărând întreaga familie a Mocioneștilor. Laura Mocioni a lăsat moștenire domeniul unui nepot de-al său, iar acesta l-a vândut firmei „Haas & Deutsch”. Nepotul lui Andrei, Antoniu Mocioni de Foen, ultimul descendent în linie directă al ramurii de Foen, a răscumpărat domeniul și a amenajat în reședința de aici o casă de cultură. După 1949, domeniul a fost naționalizat, iar în castel s-a instalat un sanatoriu. Azi se află în grija Primăriei, găzduiește Casa de Cultură, un muzeu și biblioteca din comună.

DUBA CU DESTINAȚIE MISTERIOASĂ

În ziua de 22 decembrie 1989 o dubă cu 16 oameni arestați în zilele Revoluției părăsea Timișoara cu o destinație misterioasă. Aflat în duba păzită de milițieni înarmați, revoluționarul **Marius Mioc** scrie în memoriile sale: „M-am întrebat încotro mergea duba din care am sărit în 22 decembrie. Un răspuns mi l-a dat, prin revista „Expres” (13 aprilie 1990), domnul lt-colonel **Petre Izdrescu**, șeful Procuraturii Militare Timiș: „În 22 decembrie, generalul Emil Macri a transmis prin Brigada de grăniceri ordinul ca unitatea din Foeni, localitate aflată la granița cu Iugoslavia, să fie prevenită despre sosirea unei dube cu 16 persoane, care trebuie lăstate să treacă granița. Cine erau aceste 16 persoane? În data de 20 decembrie, sub presiunea maselor, fuseseră eliberați arestații, cu excepția acestora 16 pe care generalul Macri, conform planului elaborat anterior împreună cu dictatoarea, îi destinase aruncării peste graniță, pentru ca ulterior disparițiile de persoane (să ne amintim de cadavrele incinerate despre care lumea încă nu știa nimic) să poată fi trecute pe lista celor fugiți. Contrar ordinului primit, grănicerii au întărit paza, decizi să nu permită nimănui, în acele zile tulburi, să treacă granița. Duba nici n-a mai ajuns la Foeni; subofițerii susțin că ei au eliberat pe drum arestații, iar aceștia spun că ei singuri au sărit din autodubă”.